

**BO'LAJAK GEOGRAFIYA FANI O'QUVCHILARINI INNOVATSION KASBIY
FAOLIYATIGA TAYYORLASHDA DASTURIY TALIM VOSITALARIDAN
FOYDALANISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH**

Istamova Munisa Muzaffarovna

*Buxoro davlat pedagogika instituti Aniq va tabiiy fanlar fakulteti Geografiya
kafedrası 1GIQ-21 guruh talabasi*

Annotatsiya: *Bo'lajak geografiya fani o'quvchilarini innovatsion kasbiy faoliyatga tayyorlashda dasturiy ta'lim vositalaridan foydalanish metodikasini takomillashtirish muhim masalalardan biridir. Zamonaviy ta'lim jarayonida axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va dasturiy ta'lim vositalari o'quvchilarning bilim olish jarayonini samarali tashkil etishda, ularning mustaqil faoliyatini rivojlantirishda, shuningdek, kasbiy ko'nikmalarni shakllantirishda katta ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, geografiya fanida innovatsion yondashuvlarni joriy etish orqali o'quvchilarning kasbiy tayyorgarligini yangi bosqichga ko'tarish mumkin.*

Kalit so'zlar: *geografiya, ekologik muammolar, innovatsion kasbiy faoliyat, ta'lim, zamonaviy texnologiyalar, fikrlash, xaritalar, diagrammalar.*

Geografiya fani tabiiy va ijtimoiy muhitni o'rganishga qaratilgan bo'lib, unda ko'plab nazariy va amaliy bilimlar jamlangan. Bu fan o'quvchilarga nafaqat yer yuzasi, uning tabiiy resurslari va iqlimi haqida ma'lumot berish, balki hududlarni tahlil qilish, ekologik muammolarni aniqlash va ularni hal qilish yo'llarini izlash imkonini ham beradi. Shuning uchun geografiya o'qituvchilari o'quv jarayonida innovatsion metod va vositalardan foydalanish orqali o'quvchilarning fikrlash darajasini oshirish, ularning mustaqil izlanishlarini rag'batlantirish va zamonaviy kasbiy talablar darajasida tayyorlashga intilishadi. Dasturiy ta'lim vositalari geografiya fanini o'qitishda katta imkoniyatlar yaratadi. Bu vositalar yordamida murakkab geografik jarayonlar, xaritalar, diagrammalar va statistik ma'lumotlarni interaktiv tarzda o'rganish mumkin bo'ladi. Masalan, geografik axborot tizimlari (GAT) o'quvchilarga hududlarni tahlil qilish va modellashtirish imkonini beradi, bu esa ularning amaliy ko'nikmalarini oshirishga xizmat qiladi. Shuningdek, onlayn platformalar va simulyatsiyalar yordamida o'quvchilar real vaziyatlarni o'rganishlari, ekologik muammolarni tahlil qilishlari va qarorlar qabul qilishlari mumkin. Innovatsion kasbiy faoliyatga tayyorlashda metodikaning takomillashtirilishi o'quvchilarning faolligini oshirishga qaratilgan bo'lishi kerak. Bu jarayonda o'qituvchi faqat bilim beruvchi emas, balki yo'riqchi, maslahatchi va hamkor sifatida ishtirok etadi. Dasturiy ta'lim vositalaridan

foydalanish o‘quvchilarning mustaqil ish faoliyatini rivojlantirish, ularni muammolarni hal qilishga yo‘naltirish va ijodiy yondashuvni shakllantirish imkonini beradi. Shu bois, metodikada interaktiv darslar, loyihaviy faoliyat, muammoli vazifalar va guruhda ishlash kabi elementlar keng qo‘llanilishi lozim.[1]

Ta’lim jarayonida yangi texnologiyalarni joriy etish uchun o‘qituvchilarning o‘zlarini ham doimiy ravishda malakasini oshirib borishi zarur. Ular dasturiy ta’lim vositalarini samarali qo‘llash, yangi metodlarni o‘zlashtirish va o‘quvchilarga zamonaviy bilimlarni yetkazish uchun doimiy o‘qish va tajriba almashish bilan shug‘ullanishlari kerak. Shu bilan birga, maktablarda zarur texnik baza yaratish, o‘quvchilar uchun qulay sharoitlar tashkil etish ham muhim hisoblanadi. Geografiya fanida dasturiy ta’lim vositalaridan foydalanishning samaradorligini oshirish uchun o‘quv dasturlari va metodik qo‘llanmalar doimiy ravishda yangilab borilishi kerak. Bu, o‘z navbatida, ta’lim jarayonining zamonaviy talablar va o‘quvchilarning qiziqishlariga moslashuvchanligini ta’minlaydi. Innovatsion yondashuvlar asosida ishlab chiqilgan o‘quv materiallari o‘quvchilarning mustaqil faoliyatini rag‘batlantiradi, ularni ilmiy izlanishlarga jalb qiladi va kasbiy ko‘nikmalarni shakllantirishga yordam beradi. Shuningdek, o‘quvchilarni innovatsion kasbiy faoliyatga tayyorlashda dasturiy ta’lim vositalari yordamida o‘quvchilarni global muammolar, ekologik xavflar va yer resurslaridan oqilona foydalanish masalalariga e’tibor qaratish zarur. Bu ularning nafaqat geografik bilimlarini chuqurlashtirish, balki ijtimoiy mas’uliyatni oshirishga ham xizmat qiladi. Innovatsion metodlar orqali o‘quvchilarni muammolarni hal qilishga, yangi g‘oyalar ishlab chiqishga va jamoaviy ishlashga o‘rgatish mumkin.[2]

Metodikani takomillashtirish jarayonida o‘quvchilarning individual xususiyatlari, qobiliyatlari va qiziqishlarini inobatga olish muhimdir. Har bir o‘quvchi uchun shaxsiy yondashuvni ta’minlash, ularni o‘z qobiliyatlarini rivojlantirishga undash metodikaning asosiy yo‘nalishlaridan biri bo‘lishi kerak. Dasturiy ta’lim vositalari bunday yondashuvni amalga oshirishda qulay imkoniyatlar yaratadi, chunki ular o‘quvchilarning darajasiga moslashtirilgan materiallar va interaktiv mashqlarni taqdim eta oladi. Innovatsion kasbiy faoliyatga tayyorlashda o‘quvchilarning kommunikatsiya ko‘nikmalarini rivojlantirish ham muhim ahamiyatga ega. Dasturiy ta’lim vositalari orqali o‘quvchilar guruhda ishlash, fikr almashish va birgalikda muammolarni hal qilish ko‘nikmalarini shakllantiradilar. Bu esa ularning kelajakdagi kasbiy faoliyatida samarali jamoa a’zosi bo‘lishlariga yordam beradi. Geografiya o‘qituvchilari uchun malaka oshirishning ahamiyati juda katta va ko‘p qirrali. Malaka oshirish o‘qituvchilarning zamonaviy pedagogik va metodik bilimlarini yangilashga xizmat qiladi. Geografiya fani doimiy ravishda yangi ilmiy kashfiyotlar, texnologiyalar va ta’lim usullari bilan boyib borayotganligi sababli, o‘qituvchilar o‘z bilimlarini doimiy ravishda yangilab borishlari zarur. Bu esa ta’lim jarayonining sifatini oshirishga yordam

beradi. Shu bilan birga, malaka oshirish jarayonida o‘qituvchilar yangi darsliklar, o‘quv qo‘llanmalar va interaktiv ta‘lim resurslari bilan tanishadilar, bu ularning darslarini yanada qiziqarli va samarali o‘tkazish imkonini yaratadi. Malaka oshirish o‘qituvchilarga innovatsion ta‘lim vositalarini, jumladan, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va dasturiy ta‘lim vositalarini samarali qo‘llash ko‘nikmalarini rivojlantirish imkonini beradi. Hozirgi kunda geografiya fanida interaktiv darslar, geografik axborot tizimlari, onlayn resurslar va simulyatsiyalardan foydalanish ta‘lim jarayonini yanada qiziqarli va samarali qiladi. Malaka oshirish orqali o‘qituvchilar bunday vositalarni o‘z darslarida muvaffaqiyatli tatbiq eta olishadi. Shuningdek, ular yangi pedagogik texnologiyalarni o‘zlashtirib, o‘quvchilarning faolligini oshirish, ularni mustaqil fikrlashga va tadqiqotga undash usullarini o‘rganadilar. Malaka oshirish o‘qituvchilarning kasbiy o‘shirishini ta‘minlaydi, ularni yangi pedagogik yondashuvlar, o‘quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish va samarali kommunikatsiya usullarini qo‘llashga o‘rgatadi. Bu esa o‘quvchilarning bilim olish jarayonida faolligini oshiradi, ularning qiziqishini uyg‘otadi va ta‘lim samaradorligini oshiradi. Shu bilan birga, malaka oshirish jarayonida o‘qituvchilar o‘zaro fikr almashish, yangi metodlarni muhokama qilish va tajriba almashish imkoniyatiga ega bo‘ladilar, bu esa ularning professional rivojlanishiga katta hissa qo‘shadi.[3]

Malaka oshirish o‘qituvchilarga zamonaviy ta‘lim standartlari va talablariga mos keladigan darslarni rejalashtirish va tashkil etish ko‘nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Bu jarayon o‘qituvchilarning pedagogik mahoratini oshiradi, ularni yangi o‘quv dasturlari va baholash usullarini qo‘llashga tayyorlaydi. Natijada, o‘quvchilarning bilim darajasi va ko‘nikmalari yaxshilanadi, ularning kasbiy tayyorgarligi mustahkamlanadi. Malaka oshirish o‘qituvchilarga o‘zaro tajriba almashish, yangi metodlarni muhokama qilish va professional tarmoq yaratish imkonini beradi. Bu esa ularning ish faoliyatini yanada boyitadi va ta‘lim sifatini yaxshilashga xizmat qiladi. Shu bilan birga, malaka oshirish dasturlari o‘qituvchilarga stressni kamaytirish, ishga bo‘lgan motivatsiyani oshirish va kasbiy qoniqishni kuchaytirishga yordam beradi, bu esa ularning pedagogik faoliyatini yanada samarali qiladi.[4]

Xulosa:

Yuqoridagi fikrlarni jamlaganda, bo‘lajak geografiya fani o‘quvchilarini innovatsion kasbiy faoliyatga tayyorlashda dasturiy ta‘lim vositalaridan foydalanish metodikasini takomillashtirish ta‘lim sifatini oshirish, o‘quvchilarning bilim va ko‘nikmalarini zamonaviy talablar darajasida shakllantirish uchun zarurdir. Bu jarayon o‘qituvchilarning malakasini oshirish, ta‘lim dasturlarini yangilash, texnik baza yaratish va o‘quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish orqali amalga oshirilishi lozim. Innovatsion metodlar va dasturiy vositalar yordamida o‘quvchilar nafaqat geografiya fanini chuqur

o‘rganadilar, balki kelajakdagi kasbiy faoliyatlarida muvaffaqiyat qozonishlari uchun zarur bo‘lgan ko‘nikma va malakalarni egallaydilar. Shu tariqa, ta’lim jarayoni zamonaviy talablarga moslashgan, samarali va qiziqarli bo‘ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Matkarimova, N.M. (2023). "Bo'lajak geografiya fani o'qituvchilarining pedagogik innovatsion faoliyatini rivojlantirish imkoniyatlari". Umumiy pedagogika.
2. Karimova, M. (2022). "Umumta'lim maktablarida geografiyani axborot texnologiyalari vositalarida o'qitish metodikasi". Uzzamin jurnali, 2(2022).
3. Tursunov, B. (2024). "Geografiya o'qitish metodikasi". Yangiasr nashriyoti.
4. Islomov, J. (2021). "Talabalarni innovatsion kasbiy faoliyatga tayyorlashda dasturiy ta'lim vositalaridan foydalanish metodikasi". Ilmiy maqola.
5. Rasulov, A. (2023). "Geografiya ta'limida axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining o'rni". O'qituvchi jurnali, 5(2023).
6. Qodirov, N. (2020). "Interaktiv darslar va dasturiy ta'lim vositalarini qo'llash metodikasi". Ta'lim sohasida innovatsiyalar. Toshkent.
7. Mirzaev, D. (2022). "Geografiya fanini o'qitishda zamonaviy pedagogik texnologiyalar". Pedagogika va psixologiya jurnali, 3(2022).
8. Matkarimova, N.M. (2023). "Bo'lajak o'qituvchilarni innovatsion faoliyatga tayyorlashda mustaqil ta'limning ahamiyati". Samarali ta'lim va barqaror innovatsiyalar jurnali.